

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی
گروه مدیریت ورزشی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد تربیت بدنی گرایش
مدیریت ورزشی

ارزیابی عملکرد مریبان ورزشی در ترویج اخلاق ورزشی در ورزشکاران تیم‌های ملی پایه

مؤلف:

سعید یوسفی

استاد راهنما:

دکتر اسماعیل شریفیان

استاد مشاور:

دکتر کوروش قهرمان تبریزی

شهریور ماه ۱۳۹۲

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط درجه کارشناسی ارشد به

گروه مدیریت ورزشی

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچگونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

دانشجو: سعید یوسفی

استاد راهنما: دکتر اسماعیل شریفیان

استاد مشاور: دکتر کوروش قهرمان تبریزی

دور ۱:

دور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده در جلسه دفاع:

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده: دکتر محسن امینایی

حق چاپ محفوظ و مخصوص به دانشگاه شهید باهنر کرمان است.

بارالهـا!

در پیشگاه تو ایستاده‌ام،

و دست‌هایم را به سوی تو بلند کرده‌ام،

آگاهم که در بندگی ات کوتاهی نموده و در فرمانبری ات سستی کرده‌ام،

اگر راه حیا را می‌پیمودم از خواستن و دعا کردن می‌ترسیدم ...

ولــــــــــــــــی ...

پروردگـارا!

خواسته‌ام در این جایگاه، یعنی جایگاه بنده فقیر نا امید،

آن است که

گناهان گذشته‌ام را بیامرزی

و در باقیمانده عمرم، مرا از گناه باز داری ...

یـزدانـا!

تو به من آموختی پیروزی یعنی خواستن

تو به من آموختی که غیرممکن را باید از قاموس‌ها محو کرد

پس ...

تورا همیشه سپاس‌گذارم به پاس نعمت بی دریغت.

تقدیم به:

نگاه های مهربان، دستان بی پیرایه و بازوان توانمند **پدرم**، که می بخشد

بی دریغ و دوست می دارد بی چشمداشت.

مادرم که عنوان عاشقانه ترین شعر خداست.

خواهر و برادرم، دوست و همراهان بی نظیرم.

امیدوارم قادر به درک زیبایی های وجودشان باشم.

با تشکر و سپاس فراوان از:

استاد بزرگوارم **جناب آقای دکتر اسماعیل شریفیان** که همواره با دلسوزی، صبر و راهنمایی های بی دریغشان در تمامی مراحل این پایان نامه مرا همراهی نمودند و به پاس تمام آموخته های علمی و اخلاقی که از ایشان فراگرفتم.

جناب آقای دکتر کوروش قهرمان تبریزی، استاد مشاور گرامی ام که در تمام مراحل انجام پایان نامه با راهنمایی های مدبرانه خود با اینجانب صمیمانه همکاری کردند.

جناب آقای دکتر طهمورث نورایی، استاد دانشمند و پر مایه ام که از محضر پر فیض تدریستان، بهره ها برده ام، توفیق و بهروزی ایشان را از قادر متعال خواستارم.

جناب آقای دکتر نوذر نخعی، استاد فرهیخته و فرزانه، که با نکته های دلایز و گفته های بلند، صحیفه های سخن را علم پرور نمود و همواره راهنما بنده در اتمام پایان نامه بوده است.

با تشکر خالصانه خدمت **خانم پرستو زرکی** که مرا در به انجام رساندن این مهم یاری نموده اند.

چکیده

طی سال‌ها همگان بر این باور بودند که ورزش‌های رقابتی موجب ارتقاء ورزشکاران از نظر شخصیتی می‌شود. در صورتی که شخصیت به طور خودکار از طریق ورزش ساخته نمی‌شود، بلکه تنها از طریق تلاش‌های پایدار و مصراغه مربیان ورزشکاران ارزش‌های مثبت فرا می‌گیرند. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف ارزیابی عملکرد مربیان در ترویج حیطه‌های اخلاق ورزشی در بازیکنان تیم‌های ملی پایه کشور اجرا شد. روش تحقیق حاضر از نوع پیمایشی است که جامعه آماری آن بازیکنان دعوت شده در اردوی تیم ملی نوجوانان رشته‌های ورزشی فوتبال، بسکتبال، هندبال، جودو، کشتی و تکواندو می‌باشد. برای نمونه‌گیری نیز به دلیل کم بودن جامعه آماری از روش سرشماری استفاده شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌ای محقق ساخته ۳۳ گویه‌ای استفاده شد که در مرحله اول برای سنجش روایی صوری و محتوای پرسشنامه از مدل لاوشی (۱۹۷۵)، استفاده گردید. روایی محتوای پرسشنامه (CVI=۰/۹۰) بدست آمد. پایایی اولیه پرسشنامه نیز (ICC=۰/۸۶) محاسبه شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی (روایی سازه) نیز شاخص‌های ارزیابی مربیان را در شش حیطه‌ی رفتارهای منصفانه، جوانمردانه، پهلوانی، تعهد به ورزش، مسئولیت‌های اجتماعی و نفی تفکربردگرایی بالاتر از ارزش (۰/۴) نشان داد. در خاتمه برای محاسبه پایایی نهایی، ضریب آلفا کرونباخ هر شش حیطه محاسبه شد، که میانگین ضریب آلفا کرونباخ نهایی برابر (۰/۸۹) بدست آمد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری کلموگراف اسمیرنوف، t تک نمونه، t مستقل و آنالیز واریانس مکرر در محیط نرم افزار SPSS v20 استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که بین مربیان رشته‌های تیمی و انفرادی در سطح معنی‌داری ($P \leq 0/05$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به طوری که مربیان رشته‌های انفرادی نسبت به مربیان رشته‌های تیمی عملکرد مطلوبی داشتند. همچنین مربیان در ترویج حیطه‌های رفتارهای جوانمردانه، پهلوانی و منصفانه دارای عملکرد مطلوبی بوده‌اند به طوری که این عملکرد مطلوب در دو حیطه‌ی رفتارهای جوانمردانه و پهلوانی معنی‌داری ($P \leq 0/05$) بود. همچنین در حیطه‌های تعهد به ورزش، مسئولیت‌های اجتماعی و نفی تفکربردگرایی به طور معنی‌داری ($P > 0/05$) عملکرد مطلوبی نداشتند. بنابراین مربیان به واسطه اینکه در ارتباط مداوم با ورزشکاران هستند، باید سعی نمایند ارزش‌های ورزشی را فقط در برد خلاصه نکنند و چنین تفکری را در ورزشکاران خود پرورش دهند که هدف از شرکت در ورزش فقط برد نیست و در ترویج مولفه‌های همچون تعهد ورزشی و مسئولیت‌های اجتماعی تلاش بیشتری نمایند.

کلید واژگان: مربیان، نوجوانان، اخلاق ورزشی، تیم‌های ملی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مسأله	۴
۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۶
۴-۱- اهداف تحقیق	۸
۱-۴-۱- هدف کلی	۸
۲-۴-۱- اهداف اختصاصی	۸
۵-۱- فرضیه های تحقیق	۸
۶-۱- محدوده تحقیق	۹
۷-۱- موانع و محدودیت های تحقیق	۹
۸-۱- تعریف واژه ها و اصطلاحات تحقیق	۱۰
۱-۸-۱- تعاریف نظری واژه های تحقیق	۱۰
۲-۸-۱- تعاریف عملیاتی واژه های تحقیق	۱۲
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق	۱۴
۱-۲- مقدمه	۱۵
۲-۲- مبانی نظری	۱۵
۱-۲-۲- اخلاق	۱۵
۲-۲-۲- قلمرو اخلاق	۱۶
۳-۲-۲- نظریه های اخلاق	۱۶
۱-۳-۲-۲- انواع نظریه های اخلاق	۱۷
۴-۲-۲- اخلاق در یونان باستان	۱۹
۱-۴-۲-۲- نظریه اخلاقی سقراط	۱۹

عنوان ..... صفحه

۱۹	..... نظریه اخلاقی افلاطون
۲۰	..... نظریه اخلاقی ارسطو
۲۱	..... اخلاق و اسلام
۲۱	..... تربیت اخلاقی
۲۴	..... رویکردها و روش‌های تربیت اخلاقی
۲۴	..... نظریه رشد اخلاقی پیازه
۲۵	..... نظریه رشد اخلاقی کلبرگ
۲۷	..... رشد اخلاقی در نظریه یادگیری اجتماعی
۲۷	..... رویکرد عمل (نظریه عمل)
۲۸	..... رویکرد چهار EX
۲۸	..... پرورش شخصیت
۲۹	..... اخلاق در ورزش
۳۱	..... بازی‌های المپیک و اخلاق ورزشی
۳۲	..... حیطه‌های اخلاق در ورزش
۳۲	..... رفتار منصفانه
۳۳	..... رفتار جوانمردانه
۳۳	..... رفتار پهلوانی
۳۴	..... تفکر بردگرایی در ورزش
۳۵	..... تعهد ورزشی
۳۶	..... مسئولیت‌های اجتماعی
۳۶	..... منش ورزشی
۳۷	..... اخلاق در ورزشکاران تیمی و انفرادی
۳۸	..... نظریه‌های مربوط به اخلاق در ورزش

عنوان ..... صفحه

۴۰	۲-۲-۱۴- تربیت در ورزش
۴۰	۲-۲-۱۴-۱- پرورش شخصیت در ورزش
۴۳	۲-۲-۱۴-۲- تربیت اخلاقی در ورزش
۴۴	۲-۲-۱۵- مربیان و اخلاق ورزشی
۴۶	۲-۲-۱۵-۱- ارتباط ورزشکار و مربی
۴۶	۲-۳-۳- پیشینه تحقیق
۴۶	۲-۳-۱- تحقیقات داخلی
۵۰	۲-۳-۲- تحقیقات خارجی
۵۵	۲-۴- جمع بندی
۵۶	فصل سوم: روش شناسی تحقیق
۵۷	۳-۱- مقدمه
۵۷	۳-۲- روش تحقیق
۵۷	۳-۳- جامعه آماری
۵۷	۳-۴- نمونه آماری و روش نمونه گیری
۵۷	۳-۵- متغیرهای تحقیق
۵۸	۳-۶- ابزار جمع آوری اطلاعات
۵۸	۳-۶-۱- پایایی پرسشنامه
۵۹	۳-۶-۲- روایی پرسشنامه
۶۲	۳-۶-۳- محاسبه پایایی نهایی پرسشنامه
۶۲	۳-۶-۴- نحوه امتیاز دهی به پرسشنامه
۶۳	۳-۷- شیوه جمع آوری اطلاعات
۶۳	۳-۸- روش های آماری
۶۳	۳-۸-۱- آمار توصیفی

عنوان ..... صفحه

۶۳ ..... ۳-۸-۱-آمار استنباطی

فصل چهارم: یافته‌های تحقیق ۶۴

۶۵ ..... ۴-۱-مقدمه

۶۵ ..... ۴-۲-یافته‌های توصیفی پژوهش

۶۵ ..... ۴-۲-۱-توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها

۶۵ ..... ۴-۱-۲-ویژگی‌های جمعیت شناختی

۷۱ ..... ۴-۳-آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

۷۳ ..... ۴-۳-آزمون فرضیه‌های تحقیق

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری ۸۱

۸۲ ..... ۵-۱-مقدمه

۸۲ ..... ۵-۲-خلاصه تحقیق

۸۴ ..... ۵-۳-بحث و نتیجه‌گیری

۸۴ ..... ۵-۳-۱-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه اول

۸۵ ..... ۵-۳-۲-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه دوم

۸۶ ..... ۵-۳-۳-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه سوم

۸۷ ..... ۵-۳-۴-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه چهارم

۸۸ ..... ۵-۳-۵-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه پنجم

۸۹ ..... ۵-۳-۶-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه ششم

۹۰ ..... ۵-۳-۷-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه هفتم

۹۲ ..... ۵-۳-۸-بحث و نتیجه‌گیری فرضیه هشتم

۹۳ ..... ۵-۴-نتیجه‌گیری کلی

۹۴ ..... ۵-۵-پیشنهادات

۹۴ ..... ۵-۱-پیشنهادات برخاسته از تحقیق

عنوان ..... صفحه

پیشنهادهایی برای تحقیق های آینده ۹۶
فهرست منابع ۹۷
پیوست ۱۰۸

فهرست جداول

جدول ۱-۳- حیطه های پرسشنامه و تعداد گویه های مربوط به هر حیطه ۶۲
جدول ۱-۲-۴- توزیع و جمع آوری پرسشنامه ها ۶۵
جدول ۲-۴- توزیع فراوانی نمونه های تحقیق بر اساس نوع ورزش (تیمی و انفرادی) ۶۵
جدول ۳-۴- توزیع فراوانی نمونه های تحقیق بر اساس رشته ورزش ۶۶
جدول ۴-۴- توزیع فراوانی ورزشکاران بر اساس سابقه ورزشی ۶۶
جدول ۵-۴- توزیع فراوانی ورزشکاران بر اساس سابقه عضویت در تیم ملی ۶۷
جدول ۶-۴- توزیع فراوانی ورزشکاران بر اساس اعزام به مسابقات بین المللی ۶۷
جدول ۷-۴- اولویت بدنی الگو های ورزشی ورزشکاران از دیدگاه خود ورزشکاران ۶۸
جدول ۸-۴- نتایج آزمون کولموگراف اسمیرنف اخلاق ورزشی و حیطه های آن ۷۲
جدول ۹-۴- نتایج آزمون کولموگراف اسمیرنف اخلاق ورزشی بر اساس نوع رشته ۷۲
جدول ۱۰-۴- نتایج آزمون T تک نمونه عملکرد مریان در ترویج رفتارهای منصفانه ۷۳
جدول ۱۱-۴- نتایج آزمون T تک نمونه عملکرد مریان در ترویج رفتار جوانمردانه ۷۳
جدول ۱۲-۴- نتایج آزمون T تک نمونه عملکرد مریان در ترویج رفتار پهلوانی ۷۴
جدول ۱۳-۴- نتایج آزمون T تک نمونه عملکرد مریان در ترویج تعهد به ورزش ۷۵
جدول ۱۴-۴- نتایج آزمون T تک نمونه عملکرد مریان در نفی تفکر بردگرایی ۷۵
جدول ۱۵-۴- نتایج آزمون T تک نمونه عملکرد مریان در مسوولیت های اجتماعی ۷۶

عنوان ..... صفحه

جدول ۴-۱۶- نتایج آزمون MAUCHLY'S W	۷۶
جدول ۴-۱۷- نتایج آزمون مقایسه عملکرد مربیان در ترویج حیطه‌های اخلاق ورزشی	۷۷
جدول ۴-۱۸- نتایج آزمون تعقیبی عملکرد مربیان در ترویج حیطه‌های اخلاق ورزشی	۷۸
جدول ۴-۱۹- نتایج میانگین حیطه‌ها اخلاق ورزشی آزمون آنالیز واریانس مکرر	۷۹
جدول ۴-۲۰- نتایج آزمون LEVENE'S TEST	۷۹
جدول ۴-۲۱- مقایسه مربیان ورزش های تیمی و انفرادی در ترویج اخلاق ورزشی	۸۰

فهرست نمودارها

نمودار ۴-۱- توزیع فراوانی میزان ارتباط والدین ورزشکاران با مربیان	۶۹
نمودار ۴-۲- توزیع فراوانی میزان صمیمیت مربیان با ورزشکاران	۷۶۹
نمودار ۴-۳- توزیع فراوانی میزان تنبیه ورزشکاران به خاطر انجام کار های منفی توسط مربیان	۷۰
نمودار ۴-۴- توزیع فراوانی میزان تشویق ورزشکاران به خاطر انجام کار های مثبت توسط مربیان	۷۰
نمودار ۴-۵- توزیع فراوانی میزان عصبانیت مربیان هنگام باخت ورزشکاران	۷۱

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

اخلاق^۱، سازه جداناپذیری از زندگی انسان است. فارغ از هر نژاد، فرهنگ، سیاست و طبقه اجتماعی، مسائل اخلاقی نقش مهمی در رفتار انسان ایفا می کنند. اخلاق یعنی اینکه برای دیگران نیز همانند خود اهمیت قائل شده و بین خوب و بد و درست و غلط نیز تمایز قائل شویم (آرنولد^۲، ۱۹۹۴). هرچند مفهوم اخلاق اغلب مفهومی شناخته شده است، اما یکی از زمینه های ویژه ای که اهمیت و ارزش اخلاق نمود خاصی پیدا می کند، ورزش است (ویلیام جی و همکاران^۳، ۱۳۸۷). به طور سنتی ورزش منادی رشد و تکامل منش بوده و از همین رو ذاتاً با اخلاق عجین شده است (کاشف^۴، ۱۳۸۰). همچنین این عقیده که ورزش موجب ساختن یک شخصیت اخلاق گرا می شود از دوران باستان وجود داشته است و از همان زمان طرفداران بسیاری از جمله افلاطون^۵ را دارا بوده است. فیلسوف اگزیستانسیالیست^۶ چون کامو^۶ نیز اظهار داشت مقوله ای که او در آن به واقع اخلاقیات را آموخت ورزش بود (خیری^۷، ۱۳۹۱). ولی در مقابل این گروه ها و افراد همواره منتقدانی نیز وجود داشته اند که اکثریت آنها بر این باورند؛ ورزش به خوبی موجب ارتقاء برخی از ارزش ها می شود ولی این ارزش ها با توجه به محیط ورزش می تواند، ارزش های غلط و رفتارهای غیر اخلاقی نیز باشند (سیمون^۷، ۲۰۰۱). که در این میان نویسنده و متفکر توانای انگلستان جورج اورول^۸ درباره ذات ورزش مدرن چنین بیان می کند؛ که ورزش مدرن هیچ نشانی از بازی جوانمردانه و منصفانه ندارد و می نویسد: ورزش مدرن محدود می شود به عداوت، حسادت، فخر فروشی، بدون در نظر گرفتن هیچ یک از قوانین و در بردارنده نوعی لذت سادیستی^۹ از تماشای خشونت؛ به عبارت دیگر یک جنگ منهای تیراندازی با تفنگ است (اورول، ۱۹۴۵؛ به نقل از خیری^۷، ۱۳۹۱). کشتی دار و همکاران (۱۳۸۹)، نیز در پژوهشی اظهار

1 - Ethics

2 - Arnold

3 - Villiam & et al

4 - Plato

^۵ - معتقد به فلسفه اگزیستانسیالیسم یا اصل اصالت وجود

6 - Camus

7 - Simon

8 - George Orwell

^۹ - مربوط به ناهنجاری سادیسم (Sadism)؛ نوعی ناهنجاری روانی که فرد در آن از زجر کشیدن دیگران لذت می برد.

می‌دارد، امروزه ورزش با چالشی روبه‌روست که ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی را هدف قرار داده، این موضوع همان از دست رفتن روح ورزش و اخلاق ورزشی در میان کل جامعه عظیم ورزش است. به طور یقین شاید بتوان گفت که ورزش به خودی خود هیچ اثر منفی یا مثبتی بر خصوصیات ثابت شخصیتی و یا عملکردهای شناختی افراد باقی نمی‌گذارد، بلکه باید اذعان داشت که هرگونه تأثیر ورزش بر افراد، حاصل برنامه‌ریزی، آموزش و یادگیری مبتنی بر تعامل و ارتباط مداوم مربیان و شاگردان می‌باشد (وندن آوویل^{۱۰}، ۱۳۸۴). مربیان ورزش، بیشترین قدرت نفوذ را روی شاگردان خود دارد، حتی شاید بیش از هر کس دیگری در خانواده شخص. بنابراین، این وظیفه مربی ورزش است که چنین مسئولیتی را در رأس کار خود قرار دهند (وودن و جمیسون^{۱۱}، ۱۹۹۷). مربیان با رفتار اخلاقی مناسب، می‌توانند اهمیت رفتارهای اخلاقی و معنوی را افزایش داده و نیز به ورزشکاران کمک نموده تا مسئولیت‌پذیری، احترام، کارگروهي، پاسخگویی، مهارت‌های مدیریت زمانی، تشخیص درست از نادرست، نحوه کنار آمدن با شکست و موفقیت و نحوه انجام کارهای درست با وجود فشارهای اجتماعی و تأثیر شرایط دیگر را در خود تقویت نمایند (لامپکین و استوکویسکی^{۱۲}، ۲۰۱۱). همچنین برای نحوه اصلاح و توسعه بهتر رفتارهای اخلاقی در ورزشی از دیدگاه رویکرد روان‌شناختی، ایجاد هرگونه تغییر و گسترش در رفتارهای اخلاقی مستلزم تربیت از دوران اولیه زندگی است (شعاری نژاد، ۱۳۸۰؛ احمدی، ۱۳۸۲).

با توجه به رویکرد روان‌شناختی و تأثیری که مربیان ورزشی می‌توانند در پرورش شخصیت ورزشکاران با تأکید بر جنبه اخلاق ورزشی در شکل‌گیری رفتار و شخصیت ورزشکاران داشته باشند، هدف پژوهش حاضر ارزیابی نقش مربیان در ترویج اخلاق ورزشی در ورزشکاران دعوت شده در اردوی تیم‌های ملی پایه رشته‌های انفرادی (تکواندو، کشتی، جودو) و تیمی (فوتبال، هندبال، بسکتبال) کشور می‌باشد که می‌تواند در زمینه گسترش اخلاق ورزشی در بین ورزشکاران تیم‌های ملی بسیار راهگشا باشد.

---

¹⁰ - Venden Avil

¹¹ - Wooden & Jamison

¹² - Lumpkin & Stokowski

۱-۲- بیان مسأله

تربیت روانی و اخلاقی انسان و انسان سازی برای هر جامعه، کاری جدی و حیاتی است. با وجود این، نگاهی به وضعیت جوامع بشری نشان می‌دهد آنچه قبل از همه به دست فراموشی سپرده شده، تربیت اخلاقی و معنوی انسان است. تمامی نابسامانی‌های موجود در سطح جهان و انواع گرفتاری‌هایی که امروزه انسان با آن دست به گریبان است، همه ناشی از گمراهی انسان از کار تربیت، سازندگی روانی و اخلاقی خویش است. بدون شک کمال مطلوب و صفت‌هایی مثل اخلاق پهلوانی و روحانی راهیست که ارزش‌های ویژه ایرانیان در آن جلوه پیدا کرده است و با شیوه زندگی ما ایرانیان ارتباط نزدیکی دارد. کلماتی مانند درویش و لوطی گری، پرهیزگاری و مردانگی جلوه‌هایی هستند که یکی از مهمترین دلایل آن، ورزش است (حلییان، ۱۳۹۱).

توجه به اخلاقیات عمومی جامعه و توسعه آن یکی از آرمان‌های همه‌ی دولت‌ها و اجتماعات بشری است و اگر ورزش می‌تواند به عنوان ابزاری برای نیل به این هدف باشد لازم است که حداکثر بهره‌برداری از آن به عمل آید (خیری، ۱۳۹۱). غالباً این باور نیز وجود دارد که ورزش موجب بهینه شدن همکاری، شهامت، کار گروهی، انصاف، مسئولیت و قدرت کنار آمدن با شرایط بحرانی اخلاقی در ورزشکاران می‌شود (کاوسانو و روبرتس^{۱۳}، ۲۰۰۱). در عین حال نشان داده شده است که ورزش افراد را در موقعیت‌هایی قرار می‌دهد که منجر به تشویق آنها در جهت نشان دادن رفتارهای غیر اخلاقی همانند تقلب و خشونت و استفاده از داروهای غیر مجاز می‌شود (لیمیر و همکاران^{۱۴}، ۲۰۰۲). بنابراین در میادین ورزشی ورزشکاران هم می‌توانند رفتارهای اخلاقی و هم رفتارهای غیر اخلاقی یاد بگیرند. به طوری که بسیاری از نظریه‌های منوط به رفتار اخلاقی بیان کرده‌اند که رفتار اخلاق‌گرایانه و ساختارهای مشابه، از بسیاری از عوامل فردی و زمینه‌ای موجود در ورزش متأثر می‌شوند (تسای و همکاران^{۱۵}، ۲۰۰۷). به طور مثال ولراند و همکاران^{۱۶} (۱۹۹۶)، در تحقیقات خود دریافتند که ورزشکاران ورزش‌های انفرادی احترام

¹³ - Kavussanu & Roberts

¹⁴ - Lemyre & et al

¹⁵ - Tsai & et al

¹⁶ - Vallerand & et al

و اهمیت بیشتری برای حریفان قائل اند و یا تا زمانی که شرکت کنندگان در ورزش برای لذت و مسرت درونی به رقابت پردازند عموماً مشکلات ناچیزی براساس رفتار اخلاقی بروز می کند. ولی هرگونه انحراف از مسرت درونی برای رقابت در ورزش باعث تشدید فشارها برای برنده شدن به هر قیمتی می شود که باعث پایمال شدن معیار های اخلاقی در ورزش می شود. لامپکین (۱۹۹۰)، نیز می گوید وقتی که هدف اصلی برنده شدن باشد، سایر نتایج بالقوه از دست می روند در صورتی که ورزشکاران از سنین خردسالی به اهمیت برنده شدن در مسابقات پی می برند (لامپکین، ۲۰۱۱). پس افرادی که در میدین ورزشی در پست رهبران ورزشی هستند باید حس قوی نسبت به اولویت ها اخلاقی داشته باشند، تا بتوانند دیگر افراد در عرصه ورزش را به سمت رفتارهای اخلاقی سوق دهند. ولی متأسفانه مریان به خاطر فشارهایی که بعد از باخت روی آنها وجود دارد از آن گروه افرادی هستند که اساساً درگیر طرز نگرش برنده شدن به هر قیمتی شده اند (دولانی^{۱۷}، ۲۰۰۱) و برای ارضای نیازهای خودخواهان خود به بازیکنان جوان خود فشار می آورند حتی موقع آسیب دیدگی بازی کنند، مقررات و قوانین را زیر پا بگذارند، امتیازاتی غیرعادلانه از حریف از طریق فریب داور یا به کارگیری راهبردهای گمراه کننده ی دیگر کسب کنند و اگر به اندازه کافی خوب نباشند از ادامه بازی آنها جلوگیری می کند.

حتی بسیاری از ورزشکار اعتراف می کنند مریانی دارند که برای برد به آنها نحوه تقلب را می آموزند (لامپکین، ۲۰۱۱). با وجود مقوله برنده شدن به هر قیمتی در زندگی و ورزش، به نظر می رسد ارزش های اخلاقی درست و غلط، اهمیت خود را از دست داده اند (همان منبع). به طوری که شیلدز و همکاران^{۱۸}، (۲۰۰۵) در پژوهشی نشان دادن، از مجموع ۸۰۳ جوان ورزشکار، نزدیک به ۱۰ درصد به تقلب خود اعتراف کردند، ۱۳ درصد تلاش کرده اند تا به حریف خود آسیب برسانند، ۳۱ درصد تصدیق کردند که با مقامات و مسئولین رسمی مشاجره کرده اند، ۱۳ درصد اذعان کردند که هم تیمی کمتر ماهر خود را مسخره کرده اند و ۲۷ درصد هم بر رفتار غیرورزشی (غیر اخلاقی) خود صحنه گذاشتند و در بازی های المپیک مونترئال ۱۱ تا از ۱۳ زن شناگر آلمان

---

¹⁷ - Dulaney

¹⁸ - Shields & et al

طلا گرفتند. بعد ها معلوم شد که بسیاری از ورزشکاران آلمان استروئید مصرف می کرده اند که از بازی های المپیک قبل ممنوع شده بود، زنان شناگر توانسته بودند با تقلب مدال طلا کسب کنند. وقتی که نتیجه از چنان اهمیت بالایی برخوردار است که همه یا تعدادی از ورزشکاران به هر آنچه که به معنای پیروزی احتمالی است مبادرت می ورزند، آنگاه رفتار سؤال بر انگیز به صورت علنی و غیرعلنی وارد کار تعیین ارزشها، شخصیت سالم و ایده آل های ورزش می شود. در میادین ورزشی مربیان به دلیل اینکه نفوذ کلامی بیشتری دارند و ورزشکاران خیلی از مسائل را با نظر مربیان انجام می دهند، می توانند مولفه های رفتارهای اخلاقی را به ورزشکار یاد بدهند، اما آیا در حال حاضر مربیان ما چنین هستند؟ اگر چنین هستند، به راستی روی کدام مولفه از اخلاق ورزشی تأکید بیشتری دارند؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

ورزشکاران و قهرمانان ورزشی باید رفتارهای اخلاقی را در میادین ورزشی در موقعیت های متفاوت به نمایش بگذارند و سعی بر آن داشته باشند که رفتارهای غیراخلاقی از آنها بروز نکند. چرا که عامه مردم دائما نظارگر رفتارهای ورزشکاران هستند و کمترین انتظارات آنها از ورزشکاران حرفه ای گری است. همچنین هر کسی می داند ورزشکاران به خصوص قهرمانان ملی الگوهای ایفای نقش هستند (حیدری، ۱۳۸۶). به همین دلیل حائز اهمیت است، قهرمانان ملی با معیارهای اخلاقی و قرار دادهای اجتماعی آشنا شوند. بهترین دوران نیز برای آموزش معیارهای اخلاقی در رده های سنی پایین می باشد، چون در این سن افراد با مقررات اجتماعی کمتری درگیر هستند. در ضمن برای این کار باید شرایط مناسب در محیط های ورزشی فراهم شود که یکی از این شرایط، وجود مربیان توانمند است.

مربیان یکی از ارکان تیم های ورزشی هستند که نقش حساس و مهمی در موفقیت ورزشکاران دارند. بدون شک این مربیان با توجه به حساسیت و اهمیت کار، باید دارای ویژگی ها و شایستگی های منحصر به فردی باشند. بنابراین ضرورت است تا نظارت دقیق بر عملکرد مربیان وجود داشته باشد. چرا که انتظار می رود مربی افراد نجیب و خوبی به جامعه تحویل دهد (جباری و همکاران، ۱۳۷۹). مربیان به منظور رشد شخصیت از طریق ورزش، باید به ورزشکاران پیاموزند

شخصیت چیست، چگونه است و چگونه می‌توان زندگی‌ها را بر اساس ارزش‌ها ساخت. یعنی باید نحوه رفتار درست با دیگران و مسئولیت‌پذیری را به ورزشکاران یاد بدهند (لامپکین، ۲۰۱۱). همچنین اغلب ورزشکاران اذعان می‌دارند، که فلسفه زندگی مربیان و طرز رفتار آنها در زندگی اجتماعی و اخلاقی آنها مؤثر بوده که نشان دهنده اهمیت نقش مربیان در توسعه رفتارهای اجتماعی و اخلاقی در بین ورزشکاران می‌باشد. حتی در برخی از کشورها سازمان‌ها و موسسات دولتی و غیر دولتی روی جایگاه مربیان و مدیران باشگاه در الگوبرداری از رفتارهای اخلاقی آنها تأکید دارند و برنامه‌های اخلاقی برای مربیان خود طراحی کرده‌اند که در بین ورزشکاران باید گسترش دهند. مربیان نیز نباید بپندارند که شخصیت به طور خودکار با حضور در ورزش ساخته می‌شود. بلکه این امر تنها با تلاش‌های سخت، مثل بحث در مورد جوانمردی، آموزش هدفمند اصول و ابراز جوانمردی در عمل به دست می‌آید (لامپکین و استوکویسکی، ۲۰۱۱). بر اساس این مطالعات، نتیجه می‌گیریم مربیان ورزشی تمرینات را باید به یک فرایند تعلیمی آموزشی از دو جنبه جسمانی و اخلاقی، تبدیل نمود که هدف آن توسعه رقابت‌های انسانی در ورزش با ویژگی‌های اخلاقی و عقلانی می‌باشد و از آنجایی که در کشورمان نیز، رشد سجایای اخلاقی و رعایت موازین آن مورد تأکید مسؤلان بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و هیچ توسعه‌ای بدون توجه به ارزیابی صحیح امکان‌پذیر نیست، زیرا تا وضعیت موجود را شناسایی نکنیم، امکان حرکت به سوی وضعیت مطلوب را نخواهیم داشت. بنابراین ضروری است تا عملکرد مربیان تیم‌ها در ترویج اخلاقی ورزشی سنجدیده شود تا با شناسایی نقاط قوت و ضعف آنان، بازخوردهای لازم در جهت توسعه و بهینه‌سازی عملکرد مربیان در ترویج اخلاق ورزشی فراهم شود. که در نتیجه نتایج این بررسی می‌تواند به افزایش کارآمدی مربیان ورزشی که در مدارس، کانون‌ها، باشگاه‌ها، تیم‌های ملی و دیگر مراکز با تربیت نوجوانان سروکار دارند برای، ایجاد محیط ورزشی مناسب و توسعه رفتارهای اخلاقی در ورزشکاران کمک نماید. بنا بر آن چه گفته شد ضرورت انجام پژوهش حاضر را نیز می‌توان در موارد ذیل خلاصه کرد:

- ارتقاء سطح اخلاق ورزشکاری به منظور سالم‌سازی محیط‌های ورزشی بر اساس اهداف تربیت بدنی و نقش ورزشکار به عنوان الگو برای سایر اقشار جامعه.